Sträckräkningar vid Falsterbo hösten 1974¹

Visible bird migration at Falsterbo in autumn 1974¹

GUNNAR ROOS

De under 1973 återupptagna sträckräkningarna vid Falsterbo fortsatte hösten 1974, då daglig bevakning upprätthölls vid Nabben under drygt tre månader (102 dagar), den 11.8-20.11. Observationsrutinerna var identiska med föregående års (Roos 1974a). Räkningarna påbörjades sålunda alltid i gryningen, ca en halv timme före solens uppgång, och fortsatte utan avbrott fram till kl. 14.00. Sträckräkningarna ingick som ett led i "Projekt Fågelvarningsdata" (Alerstam m.fl. 1975) och finansierades av Flygvapnet och Luftfartsverket. Som observatör tiänstgjorde under hela hösten Bengt Bengtsson, Hasslarp, med Håkan Lindskog, Skurup, som avlösare under de flesta veckoslut. Mera tillfälligt medverkade även Claes-Göran Dahl, Helsingborg, samt författaren, i fältarbetet.

Avsikten med föreliggande rapport är endast att översiktligt redovisa det insamlade materialet. Tidigare publicerade notiser om arbetet vid stationen under den aktuella perioden kan på enstaka punkter komplettera den följande framställningen (Roos 1974b, 1975a).

Vindförhållanden

Som bakgrund till redogörelsen för sträckets förlopp har några uppgifter om vindförhållandena vid Falsterbo sammanställts i tabell 1. Totalt sett dominerades undersökningsperioden av vindar från S-V (68% av alla dagar). Särskilt hög var frekvensen dylika vindar under tiden 11-20.8 (80%), 1-30.9 (93%) samt 11-20.11 (100%), särskilt låg däremot under tiden 11-31.10 (38%). Under resterande tre tiodagarsperioder, alltså 21-31.8, 1-10.10 samt 1-10.11, var fördelningen mellan vindar från S-V respektive N-O ungefär iämn.

Även om förhållandena givetvis är mera komplicerade än här antytts, kan de i tabell 1 lämnade uppgifterna vara till viss hjälp vid studiet och tolkningen av sträcksiffrorna från olika delar av hösten.

Sträckets förlopp

En detaljerad redovisning av sträckets artsammansättning och numerär lämnas i appendix. För vissa särskilt intressanta arter har dessutom de tre högsta dagssummorna samt dessas andel av totalsträcket sammanställts i tabell 2. De redovisade siffrorna bör jämföras med motsvarande uppgifter från tidigare studerade säsonger, nämligen 1942–44 (Rudebeck 1950), 1949–60 (Ulfstrand m.fl. 1974) samt 1973 (Roos 1974a).

Totalt bokfördes under hösten ca 1,6 miljoner utsträckande fåglar, en siffra helt i klass med rekordnoteringen 1950 (ca 1,7 miljoner). Antalet iakttagna arter var ca 150. Av dessa förekom många endast i ett fåtal exemplar, och de tio vanligaste arterna stod för inte mindre än ca 90% av totalsträcket. Individrikaste tiodagarsperiod var 21-30.9 med 35% av årets totalsumma, givetvis beroende på bofinkens Fringilla coelebs kulmination under denna period.

Nedan lämnas några spridda kommentarer till valda arters uppträdande. I texten har dags- och årssummor avrundats, vanligen till jämna tioeller hundratal.

Vindriktningens avgörande betydelse för sträckets detaljförlopp vid Falsterbo har poängterats av bl.a. Rudebeck (1950), Ulfstrand (1958), Alerstam & Ulfstrand (1972, 1975) samt Roos (1975b). Mycket schematiskt kan vindar från S-V för de flesta arter betecknas som gynnsamma för ett koncentrerat sträck över Nabben, vindar från N-O däremot ogynnsamma. Beträffande de segelflygande rovfåglarna, bl.a. vråkar, är förhållandena något annorlunda, och för denna grupp kan vindar från V, samt i viss mån N, sägas vara gynnsamma, vindar från O-S däremot ogynnsamma.

Meddelande nr 78 från Falsterbo fågelstation. Falsterbo Bird Observatory Report No. 78.

Tabell 1. Vindförhållanden vid Falsterbo hösten 1974. För varje tiodagarsperiod anges antalet dagar med respektive vindriktning (kl. 07).

Number of days with different wind directions at Falsterbo in autumn 1974 (07 hrs).

		N (NW-NNE)	E (NE-ESE)	S (SE-SSW)	W (SW-WNW)	Lugnt Calm
Aug.	II	2	-	2	6	_
Ū	III	2	3	3	2	1
Sept.	I	_	1	3	6	_
•	II	_	_	5	5	
	III	_	1	5	4	_
Okt.	I	2	3	1	4	_
	II	4	2	2	2	_
	III	5	2	2	2	_
Nov.	I	4	1	2	3	-
	II	_		5	5	_
		19 (18,6%)	13 (12,8%)	30 (29,4%)	39 (38,2%)	1 (1,0%)

Gäss

I jämförelse med 1950-talet noterades mycket höga årssummor för de båda arktiska gåsarterna, prutgås *Branta bernicla* (1 130) och vitkindad gås *B. leucopsis* (800). Som vanligt var sträcket koncentrerat till några få dagar, då huvuddelen av fåglarna passerade i enstaka mycket stora flockar, exempelvis 400 prutgäss 7.10 kl. 13.55 och 270 vitkindade gäss 28.10 kl. 12.20.

Som alltid uppträdde Anser-arterna tämligen fåtaligt. Dessvärre måste huvuddelen av gässen dessutom lämnas obestämda, bl.a. drygt 500 exemplar som i stora flockar sträckte rakt söderut över Östersjön 9.10 (svag NO-vind och dagsregn). Sannolikt rörde det sig emellertid i detta fall om bläsgäss A. albifrons (jfr Roos 1974a). En nyhet för området var de stora mängder grågäss A. anser, som under augusti och september rastade på Måkläppen; maximalt rörde det sig om 700 exemplar 11.9 (se Roos & Lindskog 1976). Antalet utsträckande grågäss inskränkte sig däremot som vanligt till några tiotal.

Rovfåglar

Sammanfattningsvis måste höstens rovfågelsträck betecknas som synnerligen individrikt. Totalt noterades sålunda ca 37 000 exemplar mot ca 21 500 under 1973. Även om vi går längre tillbaka i tiden, till 1940- och 1950-talen, framstår 1974 års siffror som tämligen höga (medeltal 1942-44: 38 000, 1949-54: 42 500, 1955-60: 29 000). En sammanställning av sträckets dagliga variationer hos de tio vanligaste rovfågelarterna har gjorts i figur 1.

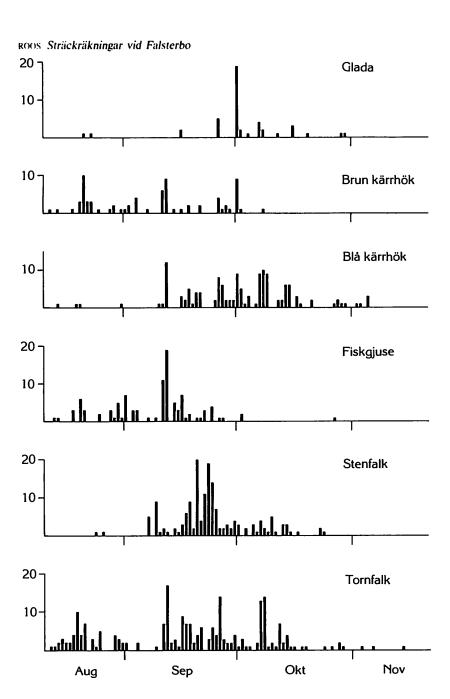
De högsta årssummorna noterades som vanligt för ormyråk Buteo buteo (17 200) och bivråk Pernis apivorus (11 100). Av bivråkarna passerade huvuddelen under de första tolv dagarna i september (mediandatum: 7.9), och den högsta dagssumman bokfördes så sent som 11.9 (2 240). De bästa sträckdagarna för ormvråk var 18-19.9, 1.10, 4.10 samt 14-16.10, alla med 1 000-2 000 fåglar (mediandatum: 4.10). Under bivåkens samtliga toppdagar rådde vindar från SV-V eller vindstilla. Liknande vindförhållanden. VSV-VNV, karakteriserade ormvråkens sträcktoppar i september och början av oktober. Under den tredje och mest omfattande lavinen, 12-17.10, rådde däremot svaga vindar från N-O samt huvudsak mulet och disigt väder. Under dessa förhållanden bildades ingen termik, och vråkarna tvingades följaktligen till direktsträck på tämligen ringa höjd.

Som en av höstens stora överraskningar framstår sparvhökens Accipiter nisus mycket höga siffra (6 400 mot 2 300 under 1973). Dagssummor på mer än hundratalet sparvhökar har varit ovanliga under senare år, men hösten 1974 förekom dylika vid ett tjugotal tillfällen mellan 30.8 och 30.10 (mediandatum: 26.9). Under ca hälften av samtliga stora sträckdagar

Tabell 2. Flyttningens koncentration till de tre bästa sträckdagarna hos några valda arter vid Falsterbo (Nabben) hösten 1974. Datum inom parentes.

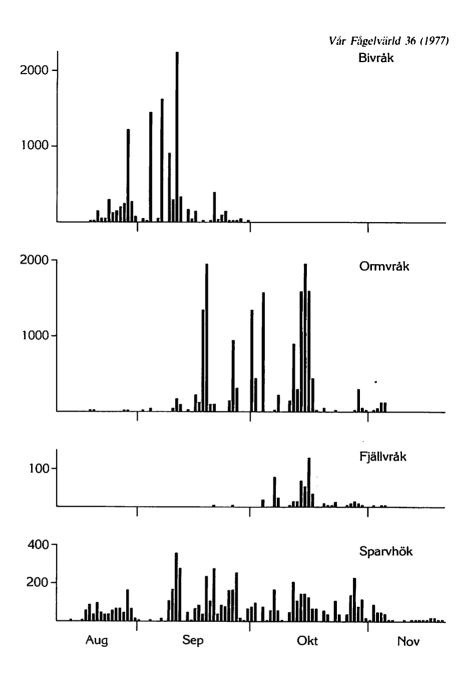
Degree of concentration of visible migration of selected species to the three best days of the season at Falsterbo (Nabben) in autumn 1974. Date in parenthesis.

				% av årssumman
Art Species		Dag Day		% of annual total
	1	2	3	1 1+2 1+2+3
Bläsand Anas penelope	1 311 (09-29)	187 (10-05)	158 (10-06)	44,8 51,2 56,6
Ejder Somateria mollissima	6 715 (10–11)	6 681 (10–07)	6 544 (10–06)	12,1 24,1 35,8
Prutgås Branta bernicla	400 (10-07)	297 (09–30)	183 (09–29)	35,3 61,5 77,6
Vitkindad gås B. leucopsis	390 (10–23)	361 (10–28)	31 (10–16)	48,8 93,9 97,8
Ormvråk Buteo buteo	1 948 (09–19)	1 938 (10-15)	1 608 (10-16)	11,3 22,6 32,0
Fjällvråk B. lagopus	130 (10–16)	78 (10–07)	68 (10–14)	23,4 37,5 49,7
Sparvhök Accipiter nisus	360 (09–11)	281 (09–21)	276 (09–12)	5,6 10,0 14,3
Glada Milvus milvus	19 (10-01)	5 (09–26)	4 (10–07)	43,2 54,5 63,6
Bivråk Pernis apivorus	2 240 (09–11)	1 614 (09–07)	1 454 (09–04)	20,2 34,8 47,9
Brun kärrhök Circus aeruginosus	10 (08–21)	9 (09–12)	9 (10-01)	13,3 25,3 37,3
Blå kärrhök C. cyaneus	12 (09–12)	10 (10–08)	9 (10-01)	8,6 15,7 22,1
Fiskgiuse Pandion haliaetus	19 (09–12)	11 (09–11)	7 (09–01)	18,4 29,1 35,9
Stenfalk Falco columbarius	20 (09–20)	19 (09–23)	14 (09–24)	12,2 23,8 32,3
Tornfalk F. tinnunculus	17 (09–12)	14 (09–26)	14 (10–08)	7,5 13,7 19,9
Skogsduva Columba oenas	792 (10–12)	768 (09–26)	474 (10–07)	15,0 29,5 38,5
Ringduva C. palumbus	20 541 (10–12)	19 042 (10–24)	17 584 (10–08)	11,4 22,0 31,7
Spillkråka Dryocopus		,	` ,	, ,
martius	29 (10–12)	14 (10-01)	14 (10–16)	24,6 36,4 48,3
Trädlärka <i>Lullula arborea</i>	119 (10–12)	62 (10–01)	52 (10–07)	26,3 40,0 51,4
Sånglärka Alauda arvensis	156 (10–26)	111 (10–27)	107 (10-08)	12,8 22,0 30,7
Ladusvala Hirundo rustica	5 591 (09–28)	4 738 (09–12)	4 097 (09–16)	12,7 23,4 32,7
Hussvala Delichon urbica	919 (08–30)	877 (09–12)	679 (08–19)	10,5 20,6 28,4
Backsvala Riparia riparia	1 766 (09–14)	567 (08–14)	543 (09–03)	23,4 31,0 38,2
Kråka Corvus corone	805 (10-26)	775 (10–28)	526 (10–15)	14,7 28,8 38,4
Råka C. frugilegus	2 455 (10–26)	345 (10–24)	332 (10–08)	41.0 46.8 52.3
Kaja C. monedula	2 879 (10–13)	2 419 (10–14)	2 295 (10–12)	15,6 28,6 41,0
Blåmes Parus caeruleus	1 068 (10-01)	747 (10–12)	283 (09–30)	32,4 55,0 63,6
Björktrast Turdus pilaris	6 286 (10-26)	1 788 (10–12)	786 (11–18)	53,9 69,2 75,9
Taltrast T. philomelos	1 010 (10-12)	21 (10-01)	12 (10-04)	94,7 96,6 97,8
Rödvingetrast T. iliacus	2 105 (10–12)	43 (10–26)	24 (10–13)	93,7 95,6 96,7
Angspiplärka Anthus pratensis	1 193 (10-05)	972 (09–29)	877 (09–30)	12,5 22,7 31,9
Trädpiplärka A. trivialis	13 558 (09–04)	4 217 (08–26)	3 994 (08–24)	38,4 50,4 61,7
Gulärla Motacilla flava	7 464 (09–04)	3 123 (09–07)	2 729 (09–12)	16,1 22,9 28,7
Sidensvans Bombycilla	, ,	, ,	, ,	
garrulus	346 (11–18)	325 (11–20)	304 (11–16)	13,4 25,9 37,7
Stare Sturnus vulgaris	18 020 (10–20)	14 079 (10–12)	10 573 (10–19)	14,3 25,5 33,9
Grönfink Carduelis chloris	1 697 (11–17)	1 233 (11–12)	930 (10-07)	13,3 22,9 30,2
Grönsiska C. spinus	8 615 (09–29)	5 608 (10–05)	2 948 (10–07)	21,9 36,1 43,6
Hämpling C. cannabina	6 365 (10–01)	5 300 (10-07)	2 740 (10–12)	15,8 28,9 35,7
Vinterhämpling C. flavirosti		528 (10–18)	375 (10–16)	9,3 18,0 24,2
	233 388 (09–30)	165 560 (09–21)	85 675 (10-05)	27,5 47,0 57,0
Gulsparv Emberiza citrinella	a 587 (10–26)	498 (10–18)	368 (11–18)	16,4 30,4 40,7

Figur 1. Antalet dagligen sträckande rovfåglar vid Falsterbo hösten 1974. Bivråk Pernis apivorus, ormvråk Buteo buteo, fjällvråk B. lagopus, sparvhök Accipiter nisus, glada Milvus milvus, brun kärrhök Circus aeruginosus, blå kärrhök C. cyaneus, fiskgjuse Pandion haliaetus, stenfalk Falco columbarius, tornfalk F. tinnunculus.

Daily totals of migrating raptors at Falsterbo in autumn 1974. From top left Honey Buzzard, Common Buzzard, Rough-legged Buzzard, Sparrowhawk, Red Kite, Marsh Harrier, Hen Harrier, Osprey, Merlin, and Kestrel.

rådde vindar från V-hållet (9 dagar); dagssummor på mer än 100 sparvhökar noterades emellertid vid flera tillfällen även vid vindar från N och S (vardera 5 dagar). För fjällvråk Buteo lagopus (550) och blå kärrhök Circus cyaneus (140), två smågnagarspecialister med nordlig utbredning, innebär 1974 års siffror nya rekordnoteringar för Falsterbo. De

Figur 2. Med rekordsiffran 140 utsträckande exemplar uppvisade den blå kärrhöken liksom ett par andra nordliga smågnagarspecialister 1974 ett synnerligen gott år vid Falsterbo. Foto: Åke Lindau/N.

No less than 140 Hen Harriers were observed on migration at Falsterbo in autumn 1974, the highest total recorded hitherto.

tidigare högsta årssummorna var 320 fjällvråkar 1949 respektive 100 blå kärrhökar 1944. Även på andra håll i södra Sverige uppträdde dessa båda arter ovanligt talrikt hösten 1974 (se notiser i VF 34: 77, 78, 178, 182 samt 35: 82), och sannolikt skall siffrorna tolkas som ett utslag av exceptionellt goda häckningsresultat orsakade av riklig smågnagarförekomst våren och sommaren 1974.

Även för övriga rovfågelarter i figur 1 noterades högre årssummor än under 1973. Bland dessa skall särskilt stenfalken Falco columbarius framhållas (164 mot 33 under 1973). Arten har i likhet med fjällvråken och blå kärrhöken en nordlig utbredning, dock utan att kunna betecknas som smågnagarspecialist. Stenfalkens sträck var i hög grad koncentrerat till perioden 17–25.9, då 56% av årets samtliga fåglar passerade (mediandatum: 23.9). De bästa sträckdagarna med 10–20 noterade exemplar, 20.9 och 22–24.9, karakteriserades utan undantag av måttliga-friska vindar från SSO–VSV samt mulet och disigt väder med talrika regnskurar.

Vadare och måsar

Medan de adulta arktiska vadarna uppträdde ovanligt talrikt under sommaren (Roos 1975b), var höstens ungfågelsträck av ytterst blygsam omfattning. Detta gäller bl.a. arter som kustpipare Pluvialis squatarola, myrspov Limosa lapponica, kustsnäppa Calidris canutus, spovsnäppa C. ferruginea och sandlöpare C. alba, hos vilka häckningen troligen helt misslyckades under 1974. För en enda vadarart, nämligen enkelbeckasin Gallinago gallinago, kan årets sträcksiffror betecknas som anmärkningsvärt höga (610 mot i medeltal 180 höstarna 1949–60). Artens bästa sträckdagar var 15.8 (85), 13.9 (150) och 14.9 (40), alla karakteriserade av svaga vindar samt dålig sikt (2–3 km).

Bland måsarna tilldrar sig två rariteter det största intresset, nämligen dvärgmås *Larus minutus* (108) och tretåig mås *Rissa tridactyla* (10). Av dvärgmåsarna passerade huvuddelen 19.10 (88, varav minst 60 ad.), en dag med frisk vind från SSO, mulet och disigt väder samt lätt regn. Den 19.10 noterades även tre tretåiga måsar (alla juv.); övriga exemplar av denna art iakttogs i november, bl.a. fem i flock 9.11 (alla likaså juv.).

Duvor

Medan skogsduvan Columba oenas (5 300) ligger kvar på en låg nivå efter nedgången på 1950-talet, fortsätter ringduvans C. palumbus ökning (180 000), och arten uppträdde hösten 1974 talrikare än någonsin. Dagssummor på mer än 10 000 ringduvor noterades vid fem tillfällen mellan 2.10 och 24.10 (mediandatum: 14.10). Under fyra av dessa dagar rådde vindar från N-O, under den femte var vindriktningen VNV.

Svalor

Samtliga tre svalarter uppträdde avsevärt talrikare än under 1973, och årssummorna låg också klart över medeltalen från 1950-talet: ladusvala Hirundo rustica 40 000 (1973: 31 000), hussvala Delichon urbica 8 700 (1973: 2 000), backsvala Riparia riparia 7 500 (1973: 1 700). Hos backsvalan kulminerade sträcket redan 25.8, hos hussvalan 30.8 och hos ladusvalan 16.9 (mediandata). Mycket sena ladusvalor iakttogs ännu 17–19.11 (sammanlagt 7 ex.). Under samtliga elva dagar med mer än 1 000 passerande ladusvalor, alla i september, rådde vindar från S eller V.

Kråkfåglar

Av störst intresse i denna grupp var råkans Corvus frugilegus mycket höga årssumma (6 000 mot 4 700 under 1973). Arten har uppenbarligen helt återhämtat sig efter nedgången under 1950-och början av 1960-talet och uppträdde nu väl så talrikt som på 1940-talet. Råkans bästa sträckdag var 26.10, då 2 450 exemplar passerade helt lågt över vågkammarna i frisk VSV-lig vind (12–15 m/s). Även för kråkan C. corone cornix (800) och kajan C. monedula (2 300) var 26.10 en av säsongens bästa sträckdagar. Medan sträckets kulmination inföll ungefär samtidigt hos kråkan och råkan, 24.10 respektive 26.10, låg sträcktoppen hos kajan ca tio dagar tidigare, 14.10 (mediandata).

Trastar

Medan taltrasten *Turdus philomelos* (1 050) och rödvingetrasten *T. iliacus* (2 450) som vanligt uppträdde i tämligen ringa antal, översteg björktrastens *T. pilaris* (11 700) årssumma alla tidigare noteringar. Uppemot 95% av säsongens samtliga tal- och rödvingetrastar passerade under en enda dag, 12.10 (ca V 2–3 m/s, halvklart, god

Figur 3. Sparvhöken uppträdde hösten 1974 osedvanligt talrikt vid Falsterbo. Foto: Bengt Bengtsson.

The Sparrowhawk was unusually common at Falsterbo in autumn 1974.

sikt). Båda arterna är ju i huvudsak nattflyttare, som endast under speciella betingelser ses sträcka ut över havet i dagsljus. Den 12.10 noterades också 1 800 björktrastar, ett ovanligt tidigt datum för denna art. Björktrastens sträcktopp inföll dock betydligt senare, 26.10, då 6 300 exemplar passerade (54% av årssumman).

Piplärkor och ärlor

För de fem Anthus-arterna kulminerade sträcket vid följande tidpunkter (mediandata): fältpiplärka A. campestris 24.8, trädpiplärka A. trivialis 4.9, rödstrupig piplärka A. cervinus 20.9, skärpiplärka A. spinoletta 26.9, ängspiplärka A.

Figur 4. Av så kallade invasionsarter sågs drygt hundratalet spillkråkor lämna landet. Foto: Bengt Bengtsson.

More than one hundred Black Woodpeckers were seen leaving Sweden at Falsterbo in autumn 1974.

pratensis 30.9. Bland årssummorna fäster man sig särskilt vid fältpiplärkans höga siffra (113 mot endast 18 under 1973). Säsongens bästa sträckdag var den 24.8, då inte mindre än 32 fältpiplärkor passerade. Även den rödstrupiga piplärkan uppträdde talrikare än normalt; totalt bokfördes sålunda 70 exemplar varav 14 den 17.9 och 10 den 20.9. Nämnas skall slutligen också ängspiplärkans överraskande höga siffror i mitten av november, då 950 exemplar passerade under de tre dagarna 16–18.11. Vanligen har ju artens sträck helt ebbat ut vid denna tid.

Med totalt 46 000 noterade gulärlor Motacilla flava överskreds alla tidigare årssummor för denna art (medeltal under 15 höstar 1942-73: 20 700; högsta årssummor: 31 500 1955 och 1957). Gulärlans årssummor har tidigare visat tämligen ringa variationer, och höstens rekordsiffra kan därför möjligen tyda på en reell populationsökning eller exceptionellt god ungproduktion. Dagssummor på mer än 1 000 gulärlor förekom vid 19 tillfällen mellan 14.8 och 16.9, dock med en markant topp under första septemberveckan (mediandatum: 3.9). Beträffande forsärlans M. cinerea uppträdande (närmare 100 exemplar mot totalt ett drygt tiotal under hela 1950-talet) hänvisas till en tidigare publicerad rapport (Roos 1976).

Finkar

Med avseende på sträckets kulmination grupperar sig de fem Carduelis-arterna på följande sätt (mediandata): grönsiska C. spinus 5.10, hämpling C. cannabina 7.10, vinterhämpling C. flavirostris 26.10. steglits C. carduelis 27.10 och grönfink C. chloris 7.11. För samtliga nämnda arter måste årssummorna betecknas som tämligen höga. Särskilt gäller detta grönsiskan, som uppnådde sin hittills högsta notering (39 000 mot i medeltal 12 000 höstarna 1949-60). Grönsiskans bästa sträckdag var 29.9, då ca 8 600 exemplar passerade (svag vind från VNV, kompakt molntäcke och lätt regn). Arten uppträdde denna dag i ovanligt stora och täta svärmar, flera på 200-400 individer; och än större flockar, innehållande upp till tusentalet exemplar, sågs under eftermiddagen söka föda inne på halvön.

Av årets ca 1,6 miljoner utsträckande fåglar utgjordes drygt hälften (53%) av bo/bergfink Fringilla coelebs/montifringilla. Fördelningen mellan dessa båda arter kunde oftast ej fastställas med säkerhet. Enligt observatörens anteckningar dominerades emellertid sträcket helt av bofink (>90%) under de två toppdagarna i september, 21.9 (165 000) och 30.9 (235 000). Såväl 5.10 (85 000) som 12.10 (80 000) var däremot bergfinken i majoritet (>90% respektive >50%).

Figur 5. Med nära 40 000 utsträckande exemplar slog grönsiskan nytt Falsterborekord. Foto: Jan Elmelid

More than 40 000 Siskins were recorded at Falsterbo in autumn 1974.

Invasionsarter

Liksom under 1973 iakttogs betydande sträckrörelser av spillkråka *Dryocopus martius* (118 sträckande, 42 ringmärkta) och mindre hackspett *Dendrocopos minor* (22 sträckande, 49 ringmärkta). Hos båda arterna kulminerade sträcket under perioden 11–15.10. En särskilt intressant dag var 12.10 (jfr trastar ovan), då minst 29 spillkråkor sträckte ut och 10–15 mindre hackspettar gjorde upprepade sträckförsök (jfr Roos 1974a beträffande skillnader i de båda arternas reaktion inför havet).

Bland mesarna uppträdde endast blåmesen *P. caeruleus* i nämnvärt antal. Totalt bokfördes ca 3 300 exemplar, de flesta mellan 26.9 och 13.10 (mediandatum: 1.10). Vid ett par tillfällen i oktober iakttogs småflockar av stjärtmes *Aegithalos caudatus* vid fyren; något utsträck noterades emellertid ej förrän 17.11 (9 ex.).

Fr.o.m. slutet av oktober var sträckande sidensvansar *Bombycilla garrulus* en så gott som daglig företeelse, och artens årssumma (2 600) är en av de högsta som noterats vid Falsterbo (jfr Roos 1970). Talrikast var sidensvansen under den sista observationsveckan, då dagssummorna pendlade mellan 200 och 350 exemplar, och troligen förekom visst utsträck även efter 20.11

Av varfågel Lanius excubitor noterades totalt 46 utsträckande exemplar mellan 21.9 och 18.11 (mediandatum: 17.10). Siffran skall jämföras med ett medeltal på 6 fåglar per år under perioden 1949–60 samt en tidigare högstanotering på 16 exemplar (1954). I sitt näringsval är ju varfågeln i huvudsak inriktad på smågnagare, och vi har alltså här en trolig parallell till fjällvråkens och blåhökens talrikhet denna höst (jfr ovan).

Under oktober och början av november passerade ett ringa antal korsnäbbar Loxia sp. (270) och domherrar Pyrrhula pyrrhula (50). Invasionsarter, som helt saknades denna höst, var större hackspett Dendrocopos major, nötkråka Nucifraga caryocatactes, nötskrika Garrulus glandarius, svartmes Parus ater och gråsiska Carduelis flammea.

Rovfåglarnas långsiktiga beståndsförändringar

Långsiktiga förändringar i sträckets numerär hos de toly vid Falsterbo vanligaste rovfågelarterna framgår av tabell 3. Sammanställningen grundar sig på femton höstars regelbundna sträckräkningar under perioden 1942-74, nämligen 1942-44 (3 år), 1949-59 (exkl. 1951, 10 år) samt 1973-74 (2 år). Givetvis kan de i tabellen presenterade trenderna i sträckets numerär ei reservationslöst och i detali utnyttias som belägg för motsvarande trender i de häckande populationernas storlek (ifr Ulfstrand 1958, Roos 1974a). Liksom resultaten från alla andra censusmetoder påverkas sträcksiffrorna av en rad felkällor (ifr Berthold 1976). och uppgifterna i tabell 3 måste därför tolkas med försiktighet och omdöme. Med undantag för enstaka sällsynta arter, exempelyis pilgrimsfalk (Lindberg 1975), utgör emellertid sträcksiffrorna från Falsterbo för närvarande vår enda möilighet att kvantitativt uppskatta rovfåglarnas beståndsutveckling under en lång följd av år.

Mycket schematiskt kan de i tabellen redovisade arterna indelas i följande fem kategorier:

- (a) Drastisk och oavbruten minskning under hela perioden: pilgrimsfalk Falco peregrinus.
- (b) Betydande minskning under 1950-talet, stabilisering under senare år: ormyråk Buteo

- buteo, sparvhök Accipiter nisus, glada Milvus milvus, stenfalk Falco columbarius samt, med vissa avvikelser, tornfalk F. tinnunculus.
- (c) Betydande minskning under 1950-talet, betydande ökning under senare år: fjällvråk Buteo lagopus, blå kärrhök Circus cyaneus.
- (d) Betydande och oavbruten ökning under hela perioden: brun kärrhök Circus aeruginosus.
- (e) Betydande ökning under 1950-talet, stabilisering under senare år: fiskgjuse Pandion haliaetus, lärkfalk Falco subbuteo samt, mera tyeksamt, biyråk Pernis apiyorus.

Sammanfattningsvis finner vi alltså, att medan åtta av de tolv redovisade arterna i tabell 3 karakteriserades av en betydande tillbakagång under 1950-talet (alla kort-eller medeldistansflyttare), var trenden hos de övriga fyra den motsatta, dvs. ökande (alla tropikflyttare). För fem av de åtta under 1950-talet minskande arterna synes läget senare ha stabiliserats, medan två visat en betydande uppgång och endast en fortsatt att minska.

Summary

In autumn 1974 regular counts of visible migration were carried out at Falsterbo (55.23 N/12.50 E) between 11 August and 20 November (102 days). During this period, daily watch was kept at Nabben, the south-westernmost point of the Falsterbo peninsula,

Tabell 3. Långsiktiga förändringar i rovfågelsträckets numerär vid Falsterbo 1942-74. Index: genomsnittliga årssummor 1942-44=100.

Long-term fluctuations in numbers of migrating raptors at Falsterbo 1942–74. Index: average annual totals 1942–44=100.

	1942-44	1949-54	1955-59	1973–74	
	(3 år)	(5 år)	(5 år)	(2 år)	<u>-</u>
Ormvråk Buteo buteo	100	100	55	55	25 200 ₁)
Fjällvråk B. lagopus	100	80	40	205	210
Sparvhök Accipiter nisus	100	95	60	55	7 700
Glada Milvus milvus	100	105	65	55	60
Bivråk Pernis apivorus	100	220	310	235	4 100.
Brun kärrhök Circus aeruginosus	100	130	185	330	20
Blå kärrhök C. cyaneus	100	60	40	145	75
Fiskgjuse Pandion haliaetus	100	110	115	120	65
Lärkfalk Falco subbuteo	100	250	385	385	5
PilfrimsfalkF.peregrinus	100	50	20	5	90
Stenfalk F. columbarius	100	85	55	55	175
Tornfalk F. tinnunculus	100	165	95	105	200

¹⁾ Obestämda vråkar har t.o.m. den 15.9 hänförts till bivråk, fr.o.m. den 16.9 till ormvråk.

from dawn to 1400 hrs. Ten-day totals and annual totals of all species are given in the Appendix, and the three highest daily totals of selected species are compiled in Table 2. In addition, wind directions at Falsterbo (0700 hrs) during the study period are summarized in Table 1. Daily and annual totals given in this report should be compared with corresponding figures for 1942-44 (Rudebeck 1950), 1949-60 (Ulfstrand et al. 1974) and 1973 (Roos 1974a).

The number of raptors counted at Falsterbo in 1974 was about 37 000 (Figure 1), the highest figure reported since the mid 1950s (cf. means for 1942-44: 38 000, 1949-54: 42 000 and 1955-60: 29 000). Long-term fluctuations of annual totals of twelve raptor species are illustrated in Table 3. While the figures of all short-range migrants were decreasing during the 1950s (eight species), those of long-range migrants were increasing (four species). As is indicated by the figures for 1973-74, two of the species declining during the 1950s have later recovered, viz. the Rough-legged Buzzard and the Hen Harrier.

Irruption species, or irregular migrants, appearing in high numbers in the autumn 1974 were Black Woodpecker (42 ringed), Lesser Spotted Woodpecker (49 ringed), Blue Tit, Waxwing, and Great Grey Shrike.

Litteratur

- Alerstam, T. & Ulfstrand, S. 1972. Radar and field observations of diurnal bird migration in South Sweden, autumn 1971. Ornis Scandinavica,
- 1975. Diurnal migration of passerine birds over South Sweden in relation to wind direction and topography. Ornis Scandinavica, 6: 135-149.
- Alerstam, T., Karlsson, J. & Ulfstrand, S. 1975. Fåglar och flyg. Luftfartsverket, Stockholm.
- Berthold, P. 1976. Methoden der Bestandserfassung in der Ornithologi Übersicht und kritische Betrachtung. Journal für Ornithologie, 117:
- Lindberg, P. 1975. Pilgrimsfalken i Sverige. Svenska Naturskyddsföreningen, Stockholm.
- Roos, G. 1970. Notiser från Falsterbo fågelstation år 1965. Vår Fågelvärld, 29: 90-98.
- 1974a. Sträckräkningar vid Falsterbo hösten 1973. Vår Fågelvärld, 33: 270-285.
- 1974b. Falsterbonytt: juli-september 1974. Anser, 13: 219-224. 1975a. Falsterbonytt: oktober-december 1974. Anser, 14: 39-44.
- 1975b. De arktiska vadarnas flyttning över Falsterbo sommaren 1974 enligt tre olika registreringsmetoder. Anser, 14: 79-92.

 — 1976. Forsärlans Motacilla cinerea höststräck vid Falsterbo samt några
- synpunkter på artens långsiktiga beståndsutveckling. Anser, 15:
- Roos, G. & Lindskog, H. 1976. En ny rastplats för grågäss Anser anser på Måkläppen i sydvästra Skåne. Anser, 15: 101-108. Rudebeck, G. 1950. Studies on bird migration. Vår Fågelvärld, Suppl. 1:

- 1-148. Ulfstrand, S. 1958. De årliga fluktuationerna i bivråkens (Pernis apivorus) sträck över Falsterbo. Vår Fågelvärld, 17: 118-144. Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. Visible bird migration at Falsterbo, Sweden. Vår Fågelvärld, Suppl. 8: I-XLIV, 1. 235. 1-245.

Gunnar Roos, Falsterbo fågelstation, S-230 11 Falsterbo

APPENDIX

Antal dagsträckande fåglar observerade vid Falsterbo (Nabben) hösten 1974, per tiodagarsperiod och totalt. Observationsperiod: 11 augusti-20 november. Daglig bevakning: gryningen till kl. 14.00.

Birds observed on visible migration at Falsterbo (Nabben) in autumn 1974, ten-day totals and grand total. Observation period: 11 August–20 November. Daily watch: dawn to 14.00 hrs.

		Tiodaga	arsperiod	Ten-day	period						
Art Species	Aug. II	Aug. III	Sept.	Sept. II	Sept. III	Okt. I	Okt. II	Okt. III	Nov. I	Nov.	Totalt Total
Obest. lom Gavia arctica/stellata Obest. islom G. immer/adamsii Skäggdopping Podiceps cristatus Grå lira Puffinus griseus Häger Ardea cinerea	11 - - 6	$\frac{21}{3}$ $\frac{3}{35}$	$\frac{13}{\frac{1}{3}}$	7 - - 4	102 1 - 2	30 — — — —	74 — — — 9	16 - - 1	2 - - 1	17 — — 1	293 1 4 1 72
Gräsand Anas platyrhynchos Kricka A. crecca Årta A. querquedula Snatterand A. strepera Bläsand A. penelope	$\frac{6}{118}$ $\frac{1}{23}$	18 41 — 24	2 8 - 1 106	89 — 326	27 46 1 — 1 643	20 75 — 566	18 38 — 214	40 5 — 24	16 2 - 2	6 	153 422 1 2 2 928
Stjärtand A. acuta Skedand A. clypeata Bergand Aythya marila Vigg A. fuligula Bergand/Vigg A. marila/fuligula	11 11 27	31 4 —	39 1 — —	85 13 8	113 1 10 91 73	246 4 125 15 155	21 3 17 16 35	10 1 			556 38 159 198 264
Brunand A. ferina Alfågel Clangula hyemalis Svärta Melanitta fusca Sjöorre M. nigra Knipa Bucehala clangula	_ _ _ 1	2 - 1	$\frac{4}{3}$	$\frac{2}{11}$ $\begin{array}{c} 6 \\ 4 \end{array}$	$\frac{6}{8}$	14 	- 30 1 53	- 57 - 89	 16 1 10 89	$\frac{-13}{6}$	28 29 155 86 265
Småskrake Mergus serrator Storskrake M. merganser Ejder Somateria mollissima Gravand Tadorna tadorna Grågås Anser anser	1 515 106 17	1 343 28 33	580 —	41 4 570 25 7	296 2 11 392 1 2	127 	91 14 451 4	211 1 483 —	95 3 240 5	147 	1 010 5 55 664 183 89
Bläsgås A. albifrons Sädgås A. fabalis Anser sp. Prutgås Branta bernicla Vitkindad gås B. leucopsis		_ _ _ _	_ _ _ _	13 46	36 555	583 524	53 16 64 7 31	 768	2 2 1 1	_ _ _ _	64 18 698 1 134 800

Obest. gås <i>Anser/Branta</i> Knölsvan <i>Cygnus olor</i> Sångsvan <i>C. cygnus</i> Mindre sångsvan <i>C. bewickii</i> Obest. svan <i>Cygnus</i> sp.	_ _ _ _	<u>-</u> - -	12 —	13 	41 — —	42 — —	9 174 22 71	82 72 17 14	90 87 12 - 9	- 4 - -	99 455 106 88 23
Större skrikörn Aquila clanga Ormvråk Buteo buteo Fjällvråk B. lagopus Sparvhök Accipiter nisus Duvhök A. gentilis	216 —	53 734	134 317	4 047 1 240	1 550 7 1 183	3 636 125 575	7 011 334 998	1 395 71 808 3	300 16 271 3	2 2 83	17 165 555 6 425 6
Glada Milvus milvus Brun glada M. migrans Havsörn Haliaetus albicilla Bivråk Pernis apivorus Obest. vråk Buteo/Pernis		2 2 2 794 14	 4 409 22	2 2 2 992 55	5 — 820 721	28 — 12 1	5 1 —	$\frac{2}{2}$	_ _ _ _ _	- - - -	44 5 3 11 076 813
Brun kärrhök <i>Circus aeroginosus</i> Blå kärrhök <i>C. cyaneus</i> Stäpphök <i>C. macrourus</i> Ängshök <i>C. pygargus</i> Stäpp/Ängshök <i>C. macrourus/pygargus</i>	6 3 - -	$\frac{21}{\frac{1}{1}}$	8 - - -	19 28 — 2	10 26 1 —	11 50 - 1	20 —				75 140 1 2 4
Ormörn Circaetus gallicus Fiskgjuse Pandion haliaetus Lärkfalk Falco subbuteo Pilgrimsfalk F. peregrinus Stenfalk F. columbarius	11 1 —	$\frac{-15}{2}$	15 7 	49 15 2 46	10 5 - 68	1 2 1 1 21	$\frac{-}{3}$	$\frac{1}{3}$	_ _ _ _	_ _ _	1 103 34 3 164
Aftonfalk F. vespertinus Tornfalk F. tinnunculus Trana Grus grus Strandskata Haematopus ostralegus Tofsvipa Vanellus vanellus	29 93 	$\frac{1}{25}$ $\frac{1}{27}$	- 5 - -	59 		38 - 147	18 16 — 260	- 5 - 1 214		- - - -	1 226 17 124 831
Större strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i> Mindre strandpipare <i>C. dubius</i> Kustpipare <i>Pluvialis squatarola</i> Ljungpipare <i>P. apricaria</i> Roskarl <i>Arenaria interpres</i>	373 3 46 68 3	186 1 10 109	44 - 9 51 1	171 1 24 111 1	52 - 9 6 -	5 8 108	_ _ 4 _		_ _ _	_ _ _ 1	831 5 108 506 5
Enkelbeckasin Gallinago gallinago Storspov Numenius arquata Småspov N. phaeopus Rödspov Limosa limosa Myrspov L. lapponica	129 134 4 —	35 23 2 4 5	$ \begin{array}{r} 71 \\ 6 \\ \hline 2 \\ 3 \end{array} $	276 10 2 —	67 — — —	25 — — —	8 	_ _ _ _	2 	_ _ _ _	613 173 8 6 19

Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i> Grönbena <i>T. glareola</i> Drillsnäppa <i>T. hypoleucos</i> Rödbena <i>T. totanus</i> Svartsnäppa <i>T. erythropus</i>	9 44 27 59 17	1 11 7 37 27	1 4 7 13 11	1 3 19 27	- 3 4	- 1 - 4	_ _ 4 3	_ _ _ _	_ _ _ _	_ _ _ _	11 60 48 145 89
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i> Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i> Småsnäppa <i>C. minuta</i> Mosnäppa <i>C. temminckii</i> Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	59 25 16 1 1 011	27 5 23 3 464	20 9 7 1 222	16 2 7 1 589	- 5 412		3 - - 16		1 - - -	_ _ _ _	126 41 58 6 2 924
Spovsnäppa C. ferruginea Sandlöpare C. alba Brushane Philomachus pugnax Skärfläcka Recurvirostra avosetta Smalnäbbad simsnäppa Phalaropus lobatus	3 113 20	1 89 —	— 19 — 1	_ 17 	1 3 1		_ _ _ _	_ _ _ _ _	_ _ _ _	_ _ _ _	3 7 242 21 1
Labb Stercorarius parasiticus Fiskmås Larus canus Dvärgmås L. minutus Skrattmås L. ridibundus Tretåig mås Rissa tridactyla	122 3 2 059	28 2 2 038	5 16 5 173	1 37 1 1 093	6 8 1 73	11 1 317	93 881 3	22 309	$\frac{\frac{26}{26}}{\frac{54}{5}}$		13 270 108 7 028 10
Svarttärna Chlidonias niger Skräntärna Hydroprogne tschegrava Fisk/Silvertärna Sterna hirundo/paradisaea Småtärna S. albifrons Tordmule Alca torda	430 40 —	10 56 7	1 6 46 —		$\frac{1}{2}$	_ _ _ _	_ _ _ _	- - -	_ _ _ _	_ _ _ _	2 18 561 47 1
Tobisgrissla Cepphus grylle Skogsduva Columba oenas Ringduva C. palumbus Turturduva Streptopelia turtur Turkduva S. decaocto			20 —	1 891 9 2 2	1 166 10 738 —	983 46 730 —	1 419 67 807 1 32	590 41 545 — 9	150 11 445 - 8	35 2 308 —	5 284 180 584 3 51
Gök Cuculus canorus Jorduggla Asio flammeus Tornsvala Apus apus Större hackspett Dendrocopus major Mindre hackspett D. minor	6 512	$\frac{\frac{4}{793}}{\frac{1}{1}}$	1 069 —	- 45 - 1	$\frac{-}{\frac{28}{2}}$	- 1 1 - 5	$\frac{-3}{1}$	- - - 1	_ _ _ _	- - - -	7 4 8 448 1 22
Spillkråka <i>Dryocopus martius</i> Trädlärka <i>Lullula arborea</i> Sånglärka <i>Alauda arvensis</i> Berglärka <i>Eremophila alpestris</i> Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>			_ _ _ 4 793	12 3 15 959	7 16 29 — 12 768	28 181 318 2 2 485	68 215 309 7 188	13 28 378 15 40	2 1 147 15 3	$\frac{-}{\frac{30}{7}}$	118 453 1 218 39 44 227

Hussvala <i>Delichon urbica</i> Backsvala <i>Riparia riparia</i> Kråka <i>Corvus corone cornix</i> Råka <i>C. frugilegus</i> Kaja <i>C. monedula</i>	2 054 3 377 — —	2 811 672 — —	1 468 2 531 — —	2 318 770 — — 1	56 164 8 4 54	15 17 213 488 2 277	1 2 221 893 12 404	1 2 355 3 822 3 383	501 410 341	193 368 53	8 725 7 533 5 491 5 985 18 513
Skata Pica pica Stjärtmes Aegithalos caudatus Talgoxe Parus major Blåmes P. caeruleus Dubbeltrast Turdus viscivorus	_ _ _ _	_ _ _ _	- - - -	_ _ _ _		- 7 1 469 26	10 25 1 031 10	$\frac{22}{{3}}$		- - -	32 9 33 3 298 38
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> Taltrast <i>T. philomelos</i> Rödvingetrast <i>T. iliacus</i> Obest. trast <i>Turdus</i> sp. Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>				$\frac{-\frac{5}{5}}{\frac{27}{27}}$	$\frac{-2}{24}$	46 43 12 238 1	2 758 1 017 2 167 380	7 026 	974 2 	864 - 9 -	11 668 1 067 2 246 652 86
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i> Rödstjärt <i>Phoenicuros phoenicuros</i> <i>Phylloscopus</i> sp. Kungsfågel <i>Regulus regulus</i> Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	4 - - -	 - - -	_ _ _ _	$\frac{-}{28}$ $\frac{-}{26}$	$\frac{3}{-}$	- - - 18		_ _ _ _		- - - 1	8 1 28 7 59
Ängspiplärka Anthus pratensis Stor piplärka A. novaezeelandiae Fältpiplärka A. campestris Trädpiplärka A. trivialis Rödstrupig piplärka A. cervinus	2 24 2 226	62 10 973	1 9 19 065 4	823 ————————————————————————————————————	4 208 1 6 68 20	2 352 — 20 4	338 — 5 2	398 	347 	1 075 — — — —	9 544 1 113 35 273 70
Skärpiplärka A. spinoletta Sädesärla Motacilla alba Forsärla M. cinerea Gulärla M. flava Sidensvans Bombycilla garrulus	43 1 8 892	573 2 12 401	217 4 17 443	57 1 264 33 7 395	61 98 27 185	33 14 13 10	8 4 11 3	6 6 5 1 72	1 - - 332	2 	168 2 219 96 46 330 2 588
Varfågel <i>Lanius excubitor</i> Stare <i>Sturnus vulgaris</i> Grönfink <i>Carduelis chloris</i> Steglits <i>C. carduelis</i> Grönsiska <i>C. spinus</i>	2 448 28 —	2 767 26 —	92 4 - 9	1 110 11 3 1 916	3 4 398 543 9 17 493	7 7 177 1 903 99 9 931	17 60 755 1 472 266 2 763	9 24 075 1 946 175 948	6 12 560 1 341 84 4 511	4 10 357 5 526 257 1 807	46 125 739 12 800 893 39 378
Hämpling C. cannabina Vinterhämpling C. flavirostris Gulhämpling Serinus serinus Domherre Pyrrhula pyrrhula Rosenfink Carpodacus erythrinus	40 1 1	- - - -	_ _ _ _	207 — — — —	6 159 — — — —	16 697 — — — —	10 418 1 730 — 14 —	3 619 2 314 — —	622 987 — 35	2 572 1 024 — — —	40 341 6 055 1 50

Vår Fågelvärld 36 (1977)

267 9 658 3 574 10 1 563	ROOS: Sträcki
7 404 269 521	räkningar vid
1 942	Falsterbo

Sävsparv E. schoeniclus Lappsparv Calcarius lapponicus		_	_	1	2	_	1	1	1	1	7
Snösparv Plectrophenax nivalis	_	_	_	<u> </u>	-	-	<u>.</u>	195	137	72	404
Pilfink Passer montanus Passer sp.	=	_	_		24 10	117 20	14 473	104 18	<u>8</u>		269 521